

ВИБІР ПРОФЕСІЇ В ЕПОХУ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ: ВИКЛИКИ ТА АСПЕКТИ

¹ Вінницький національний технічний університет;

Анотація. В статті розглянуто актуальне питання вибору професійного шляху в умовах стрімкого розвитку цифрових технологій. Проаналізовано сучасний ландшафт ринку праці та вплив цифрових інновацій на різні сфери зайнятості. Наголошено на викликах, які ставить перед молоддю вибір професії у світлі технологічних трансформацій, а також розглянуто ключові аспекти, що визначають успішність кар'єрного росту в цифровому середовищі. Зокрема, розглядаються перспективні галузі та вимоги до професійного розвитку в епоху цифрової революції.

Ключові слова: вибір професії, цифрові інновації, професійний розвиток, технологічне середовище, цифрова трансформація кар'єри, розвиток цифрового суспільства.

Abstract. The article deals with the topical issue of choosing a professional path in the context of rapid development of digital technologies. The author analyses the current labour market landscape and the impact of digital innovations on various areas of employment. The author emphasises the challenges faced by young people in choosing a profession in the light of technological transformations, and considers the key aspects that determine the success of career growth in the digital environment. In particular, the article discusses promising industries and requirements for professional development in the digital age.

Keywords: career choice, digital innovations, professional development, technological environment, digital career transformation, development of digital society.

Вступ

У сучасному світі, що стрімко розвивається, список професій неперервно змінюється, відкриваючи нові можливості перед майбутніми фахівцями. З розвитком технологій та змінами в суспільстві виникають нові перспективні професії, які визначатимуть обличчя майбутнього ринку праці. Такі постійні трансформації ставлять перед абітурієнтами завдання вибору оптимальної кар'єрної траєкторії та адаптації до нових вимог. Важливо враховувати не лише наявні навички та технологічний прогрес, але й соціокультурні зміни, щоб ефективно інтегруватися у сучасне професійне середовище. Такий динамічний контекст вимагає від людей гнучкості та постійного самовдосконалення для успішного пристосування до змін.

Результати дослідження

Проблема професійного вибору на сучасному етапі розвитку суспільства розглядалася в публікаціях [1, 4-5]. Аналіз наукових публікацій [2; 3; 13] свідчить, що деякі професії в близькому майбутньому можуть зникнути через такі чинники:

1. Технологічний прогрес, зокрема впровадження автоматизації, штучного інтелекту, робототехніки та інших технологій, призводить до автоматизації рутинних завдань, що в свою чергу – до зменшення потреби в працівниках, які виконують ці завдання.

2. Глобалізація може змінити обличчя деяких професій, оскільки багато функцій та послуг може бути надано з будь-якого куточку світу, що може зменшити потребу в конкретних професіях.

3. Зміни в звичках споживачів можуть викликати зміни у галузях економіки та, відповідно, призвести до зникнення деяких професій.

4. Пандемії та епідемії можуть суттєво вплинути на певні галузі та професії. Вплив цього фактору став особливо відчутним під час пандемії коронавірусу SARS-CoV-2, коли галузь готельно-ресторанного обслуговування, фітнесу, культурної сфери та інших секторах значно постраждали.

5. Швидкі темпи наукових відкриттів і технологічних інновацій можуть призвести до виникнення нових сфер і напрямків діяльності, одночасно витісняючи традиційні професії. Професійна адаптація та оновлення навичок стають важливими умовами для утримання конкурентоспроможності в такому середовищі.

6. Зміни в екологічних стандартах та зростання усвідомленості стосовно середовища існування можуть впливати на вибір професій та сприяти розвитку екологічно орієнтованих галузей. З іншого боку, це може призвести до зменшення популярності та потреби в певних індустріях, які нехтують екологічними аспектами.

7. Зростання кількості фрілансерів та роботи на відстані, спричинене розвитком технологій зв'язку, може змінити традиційні структури зайнятості та створити нові можливості для самозайнятих осіб у різних галузях.

Варто відмітити, ці фактори часто взаємодіють між собою, і суспільство постійно переживає зміни, які призводять до переосмислення вимог до праці та виникнення нових сфер діяльності. Зважаючи на це, проблема професійного розвитку впродовж життя окреслена в публікаціях [7-8; 10]. Процес «старіння» спеціальностей відбувається постійно, і сьогодні, наприклад, ми вже не згадуємо про професію телеграфіста. З іншого боку, передбачити точно, які професії зникнуть у майбутньому, достатньо важко через постійні зміни в технологіях, суспільстві та економіці. Тим не менше, існують тенденції, які можуть сприяти зникненню певних професій або призвести до значних змін у деяких видів діяльності [11]. Низка галузей вже переживає суттєві трансформації, оскільки на них впливають не лише автоматизовані системи, але й штучний інтелект. Навіть творчі сфери не залишаються поза цим впливом. Наприклад, перспективи графічного дизайну стають менш однозначними, зважаючи на появу низки нейромереж, які можуть створити вражаючі роботи за звичайним текстовим запитом. Також штучний інтелект здатний швидко генерувати текстові моделі, які частково можуть замінювати роботу копірайтерів та авторів.

Так, за версією EdCamp 2017 [6] в 2030 році набудуть популярності такі інноваційні професії як ренатуралізатор (метою якого є відшкодування екологічних збитків, що виникають в сільській місцевості внаслідок впливу людей, фабрик, техніки та інтенсивного монокультурного сільського господарства), персональний webменеджер (мета діяльності якого полягає в тому, щоб очистити онлайн-імідж клієнта, виявляючи та виправляючи недостовірну інформацію чи зображення, тим самим забезпечуючи захист приватності та репутації особи), аудитор екосистем (завдання якого полягає в консультуванні уряду та місцевих органів влади щодо питань, пов'язаних із впливом громад на місцеві екосистеми), консультант з питань роботів (завдання кого консультувати щодо вибору відповідного робота для потреб сім'ї, а також щодо його подальшого програмування та обслуговування), інженер 3D-друку, архітектор віртуальної реальності тощо.

Зважаючи на наявні тенденції, основним завданням на сьогодні є розробка та впровадження державної стратегії, спрямованої на підтримку та розвиток цифрової індустрії, з метою створення в Україні умов та можливостей для формування людського капіталу, усунення бар'єрів та формування стимулів для інноваційної діяльності та підприємництва [9; 12].

Висновки

Таким чином, у світі наростає затребуваність на IT-фахівців і тих, хто володіє знаннями та навичками в галузі цифрових технологій. Незважаючи на всі обговорення інновацій, важливо пам'ятати, що основа всього – це людина. Єдиними постійними складовими в швидкозмінних умовах сучасного світу залишаються людські якості, зокрема креативність, старанність, працьовитість, здатність до постійного самоосвіти та вдосконалення, а також готовність взяти на себе виклики глобального конкурентного середовища та сучасного ринку праці. Саме вони визначають успішність у будь-якій сфері. Креативність дозволяє генерувати нові ідеї та розвиватися в умовах постійних змін. Старанність та працьовитість забезпечують надійність та високий рівень результативності в роботі. Здатність до постійної самоосвіти і вдосконалення стає ключем до адаптації до нових вимог і технологічних зрушень. Важливо також підкреслити, що зміни на ринку праці створюють не тільки виклики, але й можливості. Відкритість до інновацій та гнучкість в реакції на зміни визначають успіх кожного фахівця. Отже, перехід до нових реалій вимагає не лише адаптації до технологічних та економічних трансформацій, але й розвитку особистих якостей, які залишаються визначальними у будь-яких умовах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Dembitska S, Kobylanska I, Kobylanskyi O., Kuzmenko O. Training of Technical Specialties for Work Protection Professional Activity According to the Requirements of the Transdisciplinary Approach. *Professional Pedagogics*. 2023. № 1(26). Pp. 110–121. <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2023.26.110-121>

2. Dembitska S, Kobylanska I, Kobylanskyi O., Kuzmenko O. Training of Technical Specialties for Work Protection Professional Activity According to the Requirements of the Transdisciplinary Approach. *Professional Pedagogics*. 2023. № 1(26). Pp. 110-121. <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2023.26.110-121>
3. Dembitska S, Kuzmenko O. S. Using technology of open space as one of the innovative methods of active learning in the training of technical specialties. *Collective monograph*. New impetus for the advancement of pedagogical and psychological sciences in Ukraine and EU countries: research matters: collective monograph. Riga, Latvia: "Baltija Publishing". 2021. P.201–215.
4. Dembitska S., Kuzmenko O., Savchenko I., Demianenko V., Safronova A. Digitization of the Educational and Scientific Space Based on STEAM Education. In: Auer, M.E., Cukierman, U.R., Vendrell Vidal, E., Tovar Caro, E. (eds) *Towards a Hybrid, Flexible and Socially Engaged Higher Education*. ICL 2023. Lecture Notes in Networks and Systems, 2024. vol 901. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-53022-7_34
5. Miastkovska M., Dembitska S., Puhach V., Kobylanska I., Kobylanskyi O. Improving the efficiency of students' independent work during blended learning in technical universities. In: Auer, M.E., Cukierman, U.R., Vendrell Vidal, E., Tovar Caro, E. (eds) *Towards a Hybrid, Flexible and Socially Engaged Higher Education*. ICL 2023. Lecture Notes in Networks and Systems, 2024. vol 899. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-51979-6_21
6. 20 професії майбутнього 2030 за версією EdCamp 2017. URL: <http://osvitanova.com.ua/posts/205-20-profesii-maibutnoho2030-za-versiieiu-edcamp-2017>
7. Дембіцька С. В. Реалізація інтеграційного підходу у професійній підготовці фахівців технічних спеціальностей. *Наукові записки Малої академії наук України*. 2024.№ (3(28)). С. 45–52. <https://doi.org/10.51707/2618-0529-2023-28-05>
8. Дембіцька С.В. Особливості освітніх інновацій в контексті розвитку цифрового суспільства. Інноваційні трансформації в сучасній освіті: виклики, реалії, стратегії : зб. матер. V Всеукр. відкр. наук.-практ. онлайн-форуму, Київ, 20 вер. 2023 р. / за заг. ред. І. М. Савченко, В. В. Ємець. — Київ: Національний центр «Мала академія наук України», 2023. С.108-110.
9. Дембіцька С.В. Формування компетентності фахівців з професійної освіти. *Педагогіка безпеки*. 2021. № 6(1-2). С. 1–6. <https://doi.org/10.31649/2524-1079-2021-6-1-001-006>
10. Дембіцька С.В., Кобилянська І. М., Пугач С.С. Особливості реалізації навчання впродовж життя фахівців технічних спеціальностей. *Педагогічний альманах*. 2020. Випуск 46. С.117–124.
11. Дембіцька С.В., Кобилянська І.М. Вдосконалення професійної підготовки фахівців технічних спеціальностей в контексті інноваційного розвитку вищої освіти. Актуальні аспекти розвитку STEAM-освіти в умовах євроінтеграції: збірник матеріалів Міжнародної науковопрактичної інтернет-конференції (м. Кропивницький, 21 квітня 2023 року). Кропивницький : ДонДУВС, 2023. с.347-348
12. Дембіцька С.В., Кобилянська І.М., Кобилянський О.В. Вдосконалення професійної підготовки фахівців за спеціальністю 015 «Професійна освіта». Матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Молодь в науці: дослідження, проблеми, перспективи (МН-2022)» : збірник доповідей. Вінниця: ВНТУ, 2022.С.450-451.
13. Дембіцька С.В., Кузьменко О., Кобилянський О. Інноваційні засоби формування професійної культури майбутніх фахівців технічних спеціальностей. *Педагогіка безпеки*. 2022. № 7(1-2). С. 01–07. <https://doi.org/10.31649/2524-1079-2022-7-1-001-007>

Сіверт Ілля Іванович – студент групи ІПО-23б, факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: volk.sivert@gmail.com

Sivert Illia Ivanovych – student of group IPO-23b, Faculty of Information Technologies and Computer Engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: volk.sivert@gmail.com